Vietnam – Külpolitika

A második világháború utolsó napjaiban, 1945 augusztusában az Indokínai Kommunista Párt döntése alapján általános felkelés tört ki a világháború előtt francia gyarmat, a háború alatt japán megszállás alá került Indokinában a függetlenségért. Ideiglenes kormány alakult Ho Si Minh elnökletével.

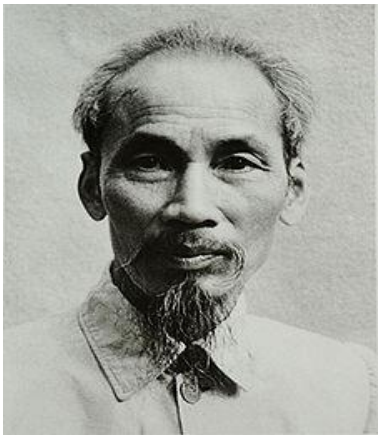

Forrás: http://en.wikipedia.org/wiki/Ho_Chi_Minh

A gerillacsapatok elfoglalták Saigont, és augusztus 28-án kikiáltották a Vietnami Demokratikus Köztársaságot (VDK), majd szeptember 2-án függetlenségi nyilatkozatot tettek közzé. Bonyolult politikai és katonai helyzet alakult ki az országban. Szeptemberben a kínai Csang Kaj-sek elnök táborába tartozó főként kínai erők elfoglalták az ország 16. szélességi foktól északra eső területeit, délen pedig összecsapások kezdődtek a visszatérő francia erők és a VDK csapatai között. A franciák a felkelőket előbb a Mekong deltájához szorították vissza, majd 1946 elejére a francia hadsereg az északi területeken is átvette a hatalmat. 1946. március 6-án megállapodás született Ho Si Minh és a francia kormány között, amelynek értelmében Franciaország elismerte a független Vietnamot a Francia Unión belül, de továbbra is állomásozhattak francia csapatok az ország területén.

(1946–1954) 1946 novemberében a harcok kiújultak, kirobbant a francia–vietnami háború (1946–1954). 1948 végére a kommunista vezetésű Viet Minh (Vietnami Függetlenségi Liga) csapatai átvették a hatalmat északon. Velük szemben a franciák Bao Dai császár (1913–1997) koronája alatt 1949. július 2-án létrehozták a Vietnami Államot.

Forrás: http://fr.wikipedia.org/wiki/B%E1%BA%A3o_%C4%90%E1%BA%A1i

Az újonnan alakult államot az Egyesült Államok is azonnal elismerte, miközben a VDK gazdasági és katonai segítségnyújtásról szóló megállapodásokat kötött a Szovjetunióval és a Kínai Népköztársasággal. A véres francia–vietnami háború a franciák teljes vereségével végződött és a genfi értekezlet (1954) zárta le.

(1954–1959) Vietnamban a genfi konferencia után sem stabilizálódott a helyzet. A Vietnami Államban (Dél-Vietnam) Ngo Dinh Diem amerikai támogatással erős antikommunista politikába kezdett, 1955 augusztusában bejelentette, hogy nem fogadja el a genfi megállapodást, és nem folytat tárgyalásokat Észak-Vietnammal a helyzet rendezése érdekében. Válaszul először Peking, majd Moszkva bejelentette, hogy anyagi és katonai eszközökkel is támogatja Észak-Vietnamot.

Forrás: http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%B2%D0%BE_%D0%92%D1%8C%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B5

(1959–1975) 1959-től gerillaháború alakult ki Dél-Vietnamban. A kormánnyal szemben álló fegyveres erőket a Viet Kong, a politikai vezetést az 1960 decemberében megalakult Dél-Vietnami Nemzeti Felszabadítási Front adta. Az Egyesült Államok az amerikai–dél-vietnami katonai egyezmény alapján (1961. június 16.) a katonai segélyeken túl amerikai katonai tanácsadókat is küldött Dél-Vietnamba. 1963 novemberében puccsal megdöntötték a dél-vietnami kormányt, és kivégezték Diem diktátort. Az új kormányt Washington azonnal elismerte, de az nem tudott stabilizálódni; újabb és újabb puccsok következtek. 1964-ben egyre nagyobb északi erők jelentek meg délen, augusztusra már lényegében azok irányították az eseményeket.

Az 1964. augusztus 2-i tonkini-öböli incidens nyomán az Egyesült Államok nyíltan katonai szerepet vállalt Dél-Vietnam oldalán, elkezdődött a nyílt és közvetlen amerikai részvétel a vietnami háborúban. 1964. augusztus 7-én az amerikai légierő az észak-vietnami stratégiai célpontok elleni légitámadással próbálta elrettenteni az északi erőket a harcok további folytatásától. A légitámadáshoz Thaiföld is biztosított reptereket az amerikai gépeknek. Válaszul Brezsnyev szovjet vezető bejelentette, hogy megnöveli az Észak-Vietnamnak folyósított támogatást, és Kínához hasonlóan 1965 elején kilátásba helyezte csapatai bevetését, amennyiben az amerikai erők behatolnának Észak-Vietnam területére. Hanoi, a korábbiaktól eltérően, hajlandónak mutatkozott a konfliktus tárgyalásos rendezésére, azonban feltételként szabta a teljes amerikai katonai személyzet Dél-Vietnamból történő kivonását. A tárgyalásokat az ENSZ főtitkára is szorgalmazta, azonban konkrét lépések nem születtek, mivel Washington csak akkor lett volna hajlandó tárgyalóasztalhoz ülni, ha az északi erők beszüntetnek minden harci tevékenységet Dél-Vietnam területén. 1965-ben már észak-vietnami erők is bombáztak amerikai légi támaszpontokat, ezért az elnök csapatokat rendelt Dél-Vietnamba. A háborút egyre nagyobb erőkkel vívták, 1967-ben az amerikaiak kiterjesztették a bombázásokat Laosz keleti részére is, hogy felszámolják a Ho Si Minh-ösvényt, amelyen a délen harcoló erők az utánpótlást kapták északról. Az év végén már félmillió amerikai katona harcolt Dél-Vietnamban.

A kommunista csapatok az 1968. január 30-án indított Tet-offenzívával végső csapást akartak mérni a dél-vietnami–amerikai erőkre, végül is azonban azok visszaverték a támadást. Ezt követően azonban Johnson elnök bejelentette, hogy leállítja a bombázásokat, és béketárgyalásokat kezdeményez Észak-Vietnammal. Az ajánlat a várttal éppen ellentétes eredményt hozott, mivel a szemben álló felek mindegyike gyorsan, minél nagyobb területeket akart ellenőrizése alá vonni, hogy előnyös pozíciókból kezdhesse a tárgyalásokat. 1969. május 8-án az észak-vietnami kormány tízpontos békejavaslatot készített és felszólította Washingtont a Vietnamból való kivonulásra. Egy hónappal később Nixon elnök bejelentette az első csapatkivonásokat. A dél-vietnami kormány erre válaszul kijelentette, hogy politikai törekvéseit ezután nem

fogja teljes mértékben összehangolni az USA-val. A déli kormány helyzete egyre instabilabbá vált, miközben a Vietkong ideiglenes kormányt alakított Dél- Vietnamban, amelyet Hanoi azonnal elismert. A Szovjetunió eközben egyre nagyobb támogatásban részesítette Hanoit, hogy az amerikai csapatkivonások hatását minél jobban ki tudja használni. (1971. november 29-én Észak-Vietnam és a Szovjetunió aláírta a gazdasági és katonai segítségnyújtásról szóló egyezményt.)

Forrás: http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam_War

1972 márciusában, amikor az északi erők betörtek Dél-Vietnamba, az USA újra hatalmas légicsapásokat mért az észak-vietnami városokra.

Közben a párizsi tárgyalásokon kezdett kialakulni a megállapodás a vietnami kommunista felek és az USA között a tűzszünet feltételeiről. Nixon elnök 1972. december végén beszüntette a bombázásokat.

Forrás: http://fr.wikipedia.org/wiki/Guerre_du_Vi%C3%AAt_Nam

1973. január 27-én Párizsban aláírták a párizsi megállapodást Vietnamról, amelynek megfelelően az amerikai csapatokat március végéig kivonták Dél-Vietnam területéről. A tűzszünetet azonban Észak-Vietnam nem tartotta be. 1974-ben a déli területeken ismét harcok folytak, 1975 januárjában az északi erők átlépték a 17. szélességi fok mentén kialakított demarkációs vonalat, április 30-án elesett Saigon, s Dél-Vietnam feltétel nélkül kapitulált.

(1975–1991) 1976-ban egyesítették Észak- és Dél-Vietnamot, július 2-án létrejött a Vietnami Szocialista Köztársaság. Vietnam külpolitikáját a nacionalista törekvések és a szocialista ideológia határozta meg. Ezek jegyében kötött 1976-ban Laosszal kulturális, gazdasági és technikai megállapodást, majd 25 évre szóló barátsági és együttműködési szerződést (1977. július), amely lehetővé tette, hogy vietnami csapatok állomásozzanak Laosz területén. Az amerikai–kínai közeledés láttán szorosabbra vonta az együttműködését a Szovjetunióval, az 1978. november 3-án kötött barátsági és együttműködési szerződés alapján a Szovjetunió vietnami katonai bázisok használatához jutott. 1978 júniusában Vietnamot felvették a KGST-be. 1978–1979-ben Kambodzsa vietnami inváziója tovább rontotta Vietnam viszonyát Kínával és az ASEAN-országokkal, amelyek a nemzetközi fórumokon a vietnami csapatok azonnali kivonását követelték. A vietnamiak kambodzsai inváziójára válaszul 1979. február 2-án kínai csapatok törtek be Vietnam területére, a harcok csak március elején fejeződtek be. A Dél-kínai- tenger egyes területeinek hovatartozása miatti viták tovább táplálták a kínai–vietnami feszült viszonyt. 1987-re Vietnamnak a Szovjetunióval kialakított kapcsolatai is megromlottak, mert Moszkva diplomáciai nyomást gyakorolt Hanoira a vietnami csapatok Kambodzsából történő kivonása érdekében. A Szovjetunió és a KGST összeomlásával megszűnt a szovjet blokktól kapott gazdasági támogatás, Vietnam magára maradt.

(**1991–)** Az 1991-ben a kommunista párt vezetésében bekövetkező váltás nyomán Vietnam igyekezett kitörni az elszigeteltségből. 1994-ben az Egyesült Államok feloldotta a Vietnam ellen Saigon elfoglalása után bevezetett embargót, 1995-ben diplomáciai kapcsolatot létesített Vietnammal. Hanoi tárgyalásokat kezdett tagságáról az ASEAN-országokkal, 1995-ben a szervezet teljes jogú tagja lett. Normalizálta a kapcsolatait Kínával is, a folyamatot az 1991. novemberi kínai–vietnami nyilatkozat alapozta meg. A nyitást kétoldalú egyezmények létrejötte kísérte, amelyek közül áttörést jelentett a határok rendezéséről szóló általános megállapodás (1999. december 30.), majd a Tonkini-öbölben húzódó határvonalakról szóló megállapodás (2000. december 25.). Ugyanakkor a hatalmas kínai katonai erő ellensúlyozására Vietnam Oroszországgal is stratégiai partnerségi nyilatkozatot írt alá (2001. március 2.).

Ezt követőn Vietnam külpolitikáját a kommunista párt 2001. évi pártkongresszusán elfogadott irányelvek és az ott megválasztott vezetők alakítják a külkapcsolatok multilateralizálásának és a gazdaságdiplomáciának az előtérbe helyezésével.

(Tolnai Ágnes)